

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعهدنامه‌ی اصالت اثر و رعایت حقوق دانشگاه

تمامی حقوق مادّی و معنوی مترتب بر نتایج، ابتکارات، اختراعات و نوآوری‌های ناشی از انجام این پژوهش، متعلق به **دانشگاه محقق اردبیلی** می‌باشد. نقل مطلب از این اثر، با رعایت مقررات مربوطه و با ذکر نام دانشگاه محقق اردبیلی، نام استاد راهنما و دانشجو بلامانع است.

اینجانب فریبا مقصود دانش‌آموخته‌ی مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی روانشناسی گرایش عمومی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه محقق اردبیلی به شماره‌ی دانشجویی 9011153210 که در تاریخ 1392/06/17 از پایان‌نامه‌ی تحصیلی خود تحت عنوان بررسی ارتباط بین تعارض و تناقض‌های استدلالی در روابط زناشویی زوجین سازگار و دارای ناسازگاری در شهرستان اردبیل دفاع نموده‌ام، متعهد می‌شوم که:

- 1) این پایان‌نامه را قبلاً برای دریافت هیچ‌گونه مدرک تحصیلی یا به عنوان هرگونه فعالیت پژوهشی در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور ارائه ننموده‌ام.
- 2) مسئولیت صحت و سقم تمامی مندرجات پایان‌نامه‌ی تحصیلی خود را بر عهده می‌گیرم.
- 3) این پایان‌نامه، حاصل پژوهش انجام شده توسط اینجانب می‌باشد.
- 4) در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و مقررات مربوطه و با رعایت اصل امانتداری علمی، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در متن و فهرست منابع و مأخذ ذکر نموده‌ام.
- 5) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده یا هرگونه بهره‌برداری اعم از نشر کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان‌نامه را داشته باشم، از حوزه‌ی معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه محقق اردبیلی، مجوزهای لازم را اخذ نمایم.
- 6) در صورت ارائه‌ی مقاله‌ی مستخرج از این پایان‌نامه در همایش‌ها، کنفرانس‌ها، سمینارها، گردهمایی‌ها و انواع مجلات، نام دانشگاه محقق اردبیلی را در کنار نام نویسندگان (دانشجو و اساتید راهنما و مشاور) ذکر نمایم.
- 7) چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن (منجمله ابطال مدرک تحصیلی، طرح شکایت توسط دانشگاه و ...) را می‌پذیرم و دانشگاه محقق اردبیلی را مجاز می‌دانم با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات مربوطه رفتار نماید.

نام و نام خانوادگی دانشجو:

امضا

تاریخ

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی
گروه آموزشی روانشناسی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته‌ی روانشناسی گرایش عمومی

عنوان:

**بررسی ارتباط بین تعارض و تناقض‌های استدلالی در روابط زناشویی زوجین
سازگار و دارای ناسازگاری در شهرستان اردبیل**

استاد راهنما:
دکتر حسین قمری گیوی

استاد مشاور:
دکتر نادر حاجلو

پژوهشگر:
فریبا مقصود

تابستان 1392

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی
گروه آموزشی روانشناسی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته‌ی روانشناسی گرایش عمومی

عنوان:

بررسی ارتباط بین تعارض و تناقض‌های استدلالی در روابط زناشویی زوجین سازگار و دارای ناسازگاری در شهرستان اردبیل

پژوهشگر:

فریبا مقصود

ارزیابی و تصویب شده‌ی کمیته‌ی داوران پایان‌نامه با درجه‌ی

امضاء	سمت	مرتبه‌ی علمی	نام و نام خانوادگی
	استاد راهنما و رییس کمیته‌ی داوران	دانشیار	دکتر حسین قمری
	استاد مشاور	دانشیار	دکتر نادر حاجلو
	داور	استاد	دکتر محمد نریمانی

شهریور - 1392

پاسکزاری:

پاس از زحمات جناب آقای دکتر قمری که بارهمنامی می ارزنده خویش چراغ راه اینجانب در انجام این

پروژهش بودند.

پاس و قدردانی از استاد مشاور این پایان نامه جناب آقای دکتر حاجلو که صبورا نه پاسخگویی ابهامات

اینجانب بودند.

پاس و تشکر بیکران از عزیزان شرکت کننده در این پروژه که با همکاری صمیمانه خود ما را یاری نمودند.

نام خانوادگی دانشجو: مقصود	نام: فریبا
عنوان پایان نامه: بررسی ارتباط بین تعارض و تناقض‌های استدلالی در روابط زناشویی زوجین سازگار و دارای ناسازگاری در شهرستان اردبیل	
استاد (اساتید) راهنما: دکتر حسین قمری گیوی استاد (اساتید) مشاور: دکتر نادر حاجلو	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: روانشناسی
گرایش: عمومی	دانشگاه: محقق اردبیلی
دانشکده: علوم تربیتی و روانشناسی	تاریخ دفاع: 1392/06/17 تعداد صفحات: 92
چکیده: هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط تعارض و تناقض‌های استدلالی در زوجین سازگار و دارای ناسازگاری شهر اردبیل بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش زوجین سازگار و زوجین دارای ناسازگاری شهر اردبیل بودند. از بین زوجین سازگار 23 زوج با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و از بین زوجین ناسازگار مراجعه‌کننده به مرکز مداخله در بحران بهزیستی شهرستان اردبیل، 24 زوج با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند که پرسشنامه‌های پژوهش شامل مقیاس سازگاری دو نفری اسپانیر، پرسشنامه تعارضات زناشویی و پرسشنامه تناقض‌های زناشویی را به صورت انفرادی تکمیل نمودند. داده‌ها توسط آزمون تحلیل رگرسیون چند متغیری و ضریب همبستگی پیرسون و با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های آزمون تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد که تناقض‌های ثبات - تغییر و ابراز - عدم ابراز تغییرات ناسازگاری زوجین سازگار را پیش‌بینی می‌کند اما هیچ‌یک از انواع تناقض، تغییرات ناسازگاری زوجین سازگار را پیش‌بینی نمی‌کند. بر اساس یافته‌ها بین میزان تعارض و تناقض در زوجین سازگار، رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد و در زوجین ناسازگار، رابطه معنی‌داری بین این دو متغیر وجود ندارد. یافته‌های آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که در زوجین سازگار، بین تناقض گشودگی - محدودیت با اکثر تعارض‌ها (شش تعارض از هفت تعارض) رابطه معنی‌دار وجود دارد و در زوجین ناسازگار، بین تناقض استقلال - ارتباط با پنج تعارض از هفت تعارض رابطه معنی‌دار وجود دارد.	
کلید واژه‌ها: تعارض زناشویی، تناقض‌های استدلالی، تناقض‌های دیالکتیکی، سازگاری زناشویی، ناسازگاری زناشویی، زوج‌ها	

فهرست مطالب

صفحه

شماره و عنوان مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش

2-1-1- مقدمه	2
2-1-2- بیان مسئله	3
3-1- ضرورت و اهمیت پژوهش	10
4-1- اهداف پژوهش	11
1-4-1- اهداف کلی	11
2-4-1- اهداف جزئی	11
5-1- سوال‌های پژوهش	11
6-1- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها	12

فصل دوم: مبانی نظری و سوابق پژوهشی

1-2- مقدمه	15
2-2- پیشینه نظری	15
2-2-1- تعارض	15
2-2-2- تفاوت تعارض با رقابت و همکاری	17
2-2-3- ضرورت وجود تعارض	18
2-2-4- منشا تعارض	18
2-2-5- فرآیند تعارض	19
2-2-6- چارچوب نظریه استدلالی	20
2-2-7- تاریخچه نظریه استدلالی	21
2-2-8- استدلال‌های ربطی	24
2-2-9- تناقض‌های استدلالی	25
2-2-10- سازگاری زوجین	27

30 ناسازگاری زوجین
32 پیشینه پژوهشی
38 خلاصه و جمع‌بندی

فصل سوم: روش بررسی

41 1-3- مقدمه
41 2-3- روش پژوهش
41 3-3- جامعه آماری
41 4-3- نمونه و روش نمونه‌گیری
42 5-3- ابزارهای گردآوری اطلاعات
43 6-3- روش اجرای پژوهش
44 7-3- شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها

فصل چهارم: نتایج و یافته‌های پژوهش

46 1-4- مقدمه
46 2-4- یافته‌های جمعیت‌شناختی
48 3-4- یافته‌های توصیفی
51 4-4- یافته‌های استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

60 1-5- بحث و نتیجه‌گیری
75 2-5- محدودیت‌ها
76 3-5- پیشنهادها

منابع و مأخذ:

77 منابع فارسی
79 منابع انگلیسی

ضمائم و پیوست ها:

پیوست الف	84
پیوست ب	88
پیوست ج	91

فهرست جدولها

شماره و عنوان جدول	صفحه
جدول 4 - 1: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر اساس سطح تحصیلات	46
جدول 4 - 2: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر اساس محل سکونت	47
جدول 4 - 3: میانگین و انحراف معیار سن پاسخگویان	47
جدول 4 - 4: میانگین و انحراف معیار سازگاری و مولفه‌های آن در بین دو گروه سازگار و ناسازگار	48
جدول 4 - 5: میانگین و انحراف معیار تعارضات زناشویی و مولفه‌های آن در بین دو گروه سازگار و ناسازگار	49
جدول 4 - 6: میانگین و انحراف معیار تناقض و مولفه‌های آن در بین دو گروه سازگار و ناسازگار	50
جدول 4 - 7: نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای تعیین سهم هر یک از انواع تناقض در پیش بینی درجه ناسازگاری زوجین سازگار	51
جدول 4 - 8: نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای تعیین سهم هر یک از انواع تناقض در پیش بینی درجه ناسازگاری زوجین ناسازگار	52
جدول 4 - 9: نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین میزان تعارض و تناقض در زوجین سازگار	53
جدول 4 - 10: نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین میزان تعارض و تناقض در زوجین ناسازگار	53
جدول 4 - 11: ماتریس ضریب همبستگی پیرسون برای نشان دادن رابطه انواع تعارض و انواع تناقض در زوجین سازگار	55
جدول 4 - 12: ماتریس ضریب همبستگی پیرسون برای نشان دادن رابطه انواع تعارض و انواع تناقض در زوجین ناسازگار	57

فصل اول:

کلیات پژوهش

1-1- مقدمه

فرآیند سازگاری¹ و ناسازگاری² زناشویی را می توان خطی پیوسته طولانی و مدرج تصور نمود که هر نقطه از آن منعکس کننده درجه خاصی از سازگاری است (گل پرور، طاهرزاده و اسماعیلی، 1384). اگر در هر یک از عواملی که در سازگاری زناشویی تاثیر می گذارند مشکل جدی بوجود می آید تعارض و ناسازگاری اجتناب ناپذیر خواهد بود (اسپراکوفسکی و آکسل سون³، 1984). تعارض⁴ به عنوان نوعی تعامل که در آن اشخاص تمایلات، دیدگاهها و عقاید متضادی را بیان می کنند، تعریف می شود (کلین⁵، 2006). اما تناقض استدلالی⁶ به عنوان دو یا چند نیرو در نظر گرفته می شود، طوری که یکی در زمان مشابه دیگری را نفی و یا با آن تضاد می ورزد (باکستر و اربرت⁷، 1999). نارضایتی و ناسازگاری هم مفاهیمی هستند که با تعارض رابطه دارند. بدین معنی که با افزایش تعارض در ارتباطات زوجی، ناسازگاری افزایش یافته و نارضایتی بیشتری حاصل می شود. به علاوه این مشکلات از مقدمات طلاق و جدایی محسوب می شود (برنشتاین⁸، 2006). لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین تعارض و تناقض های استدلالی در روابط زناشویی زوجین سازگار و دارای ناسازگاری شهر اردبیل می باشد.

¹ - adjustment

² - maladjustment

³ - Sporkowski & Axelson

⁴ - conflict

⁵ - Kline

⁶ -dialectical contradiction

⁷ -Baxter & Erbert

⁸ -Bornstein

1-2- بیان مسئله:

زندگی مشترک و ارتباط متقابل میان همسران نکات و جزئیات بسیاری در بر دارد که ناآگاه ماندن از آنها می‌تواند آسیب‌های خاصی را برای هر یک از زوجین، زندگی مشترک و خانواده به همراه داشته باشد (کاوه، 1384). یکی از این نکات تعارض است. تعارض زمانی اتفاق می‌افتد که نیازها، خواسته‌ها، اهداف، عقاید یا ارزشهای دو یا چند نفر با هم متفاوت باشد. در تعارض یک نفر در می‌یابد که منافعی با واکنش منفی طرف دیگر مواجه گردیده است. تعارض از رابطه دو یا چند نفر در یک موقعیت ناشی می‌شود که در آن موقعیت اختلافات واقعی یا ادراکی میان آنها وجود دارد (آقایار و رزقی رستمی، 1389). وجود تعارض در زندگی زناشویی ناشی از واکنش نسبت به تفاوت‌های فردی است و گاهی آنقدر شدت می‌یابد که احساس خشم، خشونت، کینه، نفرت، حسادت و سوء رفتار کلامی و فیزیکی در روابط زوجین حاکم می‌شود و به شکل حالات تخریب‌گر و ویرانگر بروز می‌کند (یانگ و لانگ¹، 1998). یکی از پیامدهای کنش متقابل نیروهای متضاد، تعارض است. تعارض یک فرایند پیچیده است که می‌تواند شامل بسیاری از مسائل باشد، هم شبیه نگرانی‌های عملی در مدیریت ارتباط، از قبیل هماهنگی برنامه‌ها و وضوح ادراکات در بین زوجین و هم شامل مسائل عمیق‌تر (اربرت، 2000). متغیر مهم دیگر در روابط زناشویی تناقض استدلالی است. تناقض استدلالی به عنوان دو یا چند نیرو در نظر گرفته می‌شود، به طوری که یکی در زمان مشابه، دیگری را نفی می‌کند و یا با آن در تضاد است. به عنوان مثال یکی از زوجین به دنبال صمیمیت است، در حالیکه در همان زمان دیگری به دنبال استقلال است (باکسترواربرت، 1999). تعارض و تناقض در اینکه هر دو شامل تضاد و وابستگی هستند به هم شبیه‌اند. هر چند تعارض ویژگی‌های بحرانی موجود در منازعات

¹-Young & Long

و مناقشات بین افراد در مدیریت ناسازگاری‌ها را شامل می‌شود، مثلاً اگر پیش‌بینی‌پذیری در مقابل غافلگیرکننده بودن به عنوان قسمتی از یک تعارض مداوم و ویژگی بحرانی در یک منازعه باشد، زوجین ممکن است برای این که چگونه ارتباط پیش‌بینی‌پذیری را ایجاد کنند، منازعه داشته باشند. در اینجا هدف منازعه ممکن است اهداف، روش‌ها و رفتارهایی باشد که منجر به مدیریت تعارض شود، البته یک امکان دیگر این است که زوجین موقعیت محکم و غیر قابل‌تغییری را در مدیریت دیدگاه‌هایشان به کار برند. تعارض تجاری را نشان می‌دهد که در آن زوجین باید یاد بگیرند چگونه تفاضل، اختلاف و انواع گوناگونی از تضاد را مدیریت کنند. اما تناقض استدلالی از کشمکش که بین زوجین در سرتاسر یک موقعیت متضاد وجود دارد، حاصل شده و توسط هر یک از زوجین ابراز می‌گردد (اربرت، 2000). شش تناقض (درونی و بیرونی)¹ در این پژوهش بررسی می‌شود. تناقض‌های درونی که به ارتباط دوتایی و زوجی زن و شوهر مربوط است، عبارتند از 1 - استقلال - ارتباط² یا خودمختار - وابسته؛ که از تنش بین نیاز به استقلال در مقابل نیاز به پیوستگی ناشی می‌شود. 2 - ثبات - تغییر³ یا پیش‌بینی‌پذیری - تازگی؛ که به نیاز برای نظم و ثبات در مقابل نیاز به خودانگیختگی و غافلگیر بودن اشاره دارد. 3 - ابراز - عدم ابراز⁴ یا بیان - اختفا؛ که به تنش بین نیاز برای بیانگری و ارتباط باز در مقابل نیاز به محافظه‌کاری اشاره دارد. تناقض‌های بیرونی که به روابط زوج‌ها با دیگران مربوط است، عبارتند از 1 - گشودگی - محدودیت⁵ یا گشودگی - محصوریت؛ که به نیاز به گفتگو با دیگران درباره ارتباط دو تایی در مقابل نیاز به محرمانه نگه داشتن موضوعات ارتباطی اشاره دارد. 2 - یکپارچگی - انفصال⁶؛ تنش‌هایی که ناشی از نیاز به آمیختگی زوج‌ها با دیگران در مقابل نیاز به

¹ -internal & external

² -Autonomy - Connection

³ -Stability - Change

⁴ -Expression - Privacy

⁵ -Oppenness - Closedness

⁶ -Entegration - Separation

ایجاد زمانی خصوصی و جدا از جمع دیگران است. 3 - متداول - یگانگی¹ یا سنت گرا - منحصر بفرد: تنش هایی که از نیاز به دنبال کردن سنت ها و بازی نمایشنامه اجتماعی در مقابل نیاز به اصلیت ارتباطی که منحصر بفرد و جدا از آن چیزی است که فرهنگ دیکته می کند منتج می شود. هر دو قطب تناقض استدلالی برای زوجین مهم اند زیرا آن ها نیازهای اصلی انفرادی و ارتباطی را نشان می دهند. روابط سالم به نیازهای تکمیل شده هر دو قطب متضاد بستگی دارد (اربرت، 2000). یک دیدگاه که به طور نظری سعی می کند به این سوال پاسخ دهد، که چرا تضاد در ارتباطات بین فردی ایجاد می شود، در واقع یک نظریه استدلالی² یا دیالکتیکی است (باکستر و مونتگومری³، 1996). نظریه استدلالی فرایندهای متضاد در تعامل اجتماعی را توضیح می دهد و چارچوبی برای بررسی ماهیت و نوع تنش های استدلالی در روابط بین فردی است. تضادها بخشی از یک فرایند استدلالی طولانی مدت در ارتباطات بین فردی می باشند که در آن، تناقض ها به عنوان محرک های تغییر شخصی و اجتماعی، در بین نیازهای اساسی، عمل می کند. نظریه پردازان استدلالی اغلب استدلال می کنند افراد در ارتباطات نزدیک نیاز اساسی به استقلال و پیوستگی دارند (آلتن⁴، 1993). استقلال یا نیاز برای مستقل بودن قوه گریز از مرکز را که برای انفصال از دیگران عمل می کند، نشان می دهد (اصل نفی)، در مغایرت با آن پیوستگی یا نیاز برای با هم بودن قوه مرکز جویی که وحدت را ایجاد می کند، نشان می دهد (باکتین⁵، 1981؛ باکستر، 1994). نظریه استدلالی بر مبنای فرضیه اهمیت اشکال نمادین تناقضات⁶ (از قبیل تولید بر عکس مصرف) قرارداد (آلتن و همکاران، 1981). محققان ارتباط حداقل 3 نوع تناقض استدلالی یا فرا استدلالی⁷ تشخیص داده اند که با نظم و قاعده در ارتباطات دو تایی رخ می دهد: 1 - استدلال یکپارچگی -

¹ -Conventionality - Uniqueness

² -Dialectical theory

³ -Baxter & Montgomery

⁴ -Altman

⁵ -Bakhtin

⁶ -Symbolic form of contradictions

⁷ -Supradialectics

انفصال¹ -2- استدلال ثبات - تغییر² -3- استدلال بیان - اختفا³ یا بیان - پوشیدگی یا ابراز-عدم ابراز. باکستر و اربرت (1999) در بررسی نقاط تحول⁴ تناقض‌های استدلالی، تعارض را به عنوان یکی از 16 نقطه تحول که در آن تناقض‌های استدلالی برای زوج‌ها، مهم در نظر گرفته شده است، تشخیص دادند. اربرت (2000) 6 تناقض اساسی که به عنوان کانونی برای تعارضات زناشویی مطرح است را مورد بررسی قرار داد. یافته‌ها نشان داد تناقض‌های استقلال - ارتباط و گشودگی - محدودیت از اهمیت بیشتری برخوردار بودند و تعارض‌هایی که بیشتر گزارش شدند شامل انتقاد شخصی، امور مالی و کارهای منزل بود. در تعارض انتقاد شخصی، تناقض گشودگی - محدودیت با اهمیت بود، در امور مالی تناقض استقلال - ارتباط و در تعارض کارهای خانه، هم تناقض ثبات - تغییر و هم گشودگی - محدودیت با اهمیت بودند. ریدلی و سورا (2001) در پژوهشی تحت عنوان پاسخ‌های تعارضی زوجین و کیفیت زناشویی 4 پروفایل جالب از زوجین مشخص کردند: 2 شکل متجانس شامل زوجین کناره گیر و زوجین متعهد و 2 شکل نامتجانس شامل شوهران کناره گیر و زنان کناره گیر بود نتایج نشان داد که زوجین ناسازگار هنگام تعارض نسبت به زوجین سازگار رفتارهای متفاوتی بروز می‌دهند. زوجین ناسازگار پاسخ‌های منفی بیشتری مثل پرخاشگری و کناره گیری دارند و میزان رضایت از زندگی کمتری گزارش می‌کنند. در پژوهش اربرت و همکاران (2003) گشودگی محدودیت و ثبات - تغییر دو تناقض بااهمیت برای مهاجران آمریکایی بود. اربرت و همکاران (2005) تناقض‌های استدلالی در گروه را بررسی کردند و نشان دادند که دو تناقض گروه - افراد و شایستگی - عدم کفایت، با اهمیت ترین و غلبه - تسلیم، کم اهمیت ترین تناقض در گروه بود. در پژوهش رودریگو⁵ (2008)

¹ -The dialectical of integration - separation

² -The dialectical of stability - change

³ -The dialectical of expression - privacy

⁴ - turning points

⁵ -Rodriguez

تناقض‌های استدلالی اتحاد - خودمختاری و چندپارگی - وحدت در روابط معلمان با مدیران و دیگر همکاران با اهمیت بود و تناقض‌های احترام - شک داشتن، ثبات - انعطاف پذیری و ارتباط - گسستگی در روابط معلمان با دانش‌آموزان خود مشهود بود. منصور و ادیب راد (1382) در پژوهشی به بررسی مقایسه بین تعارض زناشویی و ابعاد آن در مراجعین زن مرکز خدمات مشاوره‌ای دانشگاه شهید بهشتی و زنان عادی پرداخته و نشان دادند اگر چه در افراد نمونه، تعارض زناشویی معنی‌دار وجود ندارد ولی بین ابعاد تعارض این دو دسته افراد تفاوت معنی‌دار وجود دارد. شاهمرادی، فاتحی زاده و احمدی (1390) در پژوهشی که با هدف پیش‌بینی تعارض زناشویی زوج‌های در معرض طلاق و زوج‌های عادی از طریق ویژگی‌های شخصیتی، روانی و جمعیت‌شناختی انجام شد نشان دادند زوج‌های عادی و در معرض طلاق در تمام نه خرده‌مقیاس فهرست نشانه‌های روانی با یکدیگر تفاوت معنی‌دار دارند. هر دو مفهوم خشنودی و ناهماهنگی (تعارض) شاخص‌هایی را برای سازگاری طرفین ازدواج فراهم می‌کنند. سازگاری زناشویی¹ عامل حفظ نظام و تقویت حیات روانی خانواده است (لاوی و همکاران²، 1987). سازگاری زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس خوشبختی و رضایت از همدیگر دارند (شاکر، فتحی آشتیانی و مهدویان، 1390). در بیان ساده‌تر می‌توان گفت که سازگاری زناشویی شیوه‌ای است که افراد متأهل به طور فردی با یکدیگر برای متأهل ماندن سازگار می‌شوند (بار - ان و پارکر³، 2006). اسپانیر⁴ (1976) سازگاری زناشویی را فرایندی تعریف می‌کند که پیامدهای آن با میزان اختلافات مشکل‌آفرین زوج‌ها، تنش‌های بین فردی، اضطراب فردی، رضایت زوج‌ها از یکدیگر، انسجام و به هم پیوستگی آن‌ها و همفکری درباره مسائل مهم زناشویی مشخص می‌شود. به علاوه بر اساس نتایج پاره‌ای از تحقیقات سازگاری زناشویی مثبت از

¹ -marital adjustment

² -lavi et, al

³ -Baron & parker

⁴ -spanier

یک سو با سلامت جسمی و روانی و رضایتمندی در گستره‌های مختلف و از سوی دیگر با ویژگی‌های فردی و زوجی مانند ارتباط موثر، شباهت بازخوردها و حرمت خود بالا همبسته بوده است (مارکوسکی و گرین وود¹، 1984). سازگاری زناشویی زیر بنای عملکرد خوب خانوادگی، تسهیل نقش والدینی و سبب رشد اقتصادی و رضایت بیشتر از زندگی می‌شود. از سوی دیگر وجود ناسازگاری زناشویی در روابط زن و شوهر علاوه بر ایجاد مشکل در موارد فوق باعث اشکال در روابط اجتماعی، گرایش به انحرافات اجتماعی و اخلاقی و افول ارزش‌های فرهنگی در بین زوجها می‌شود (محمدی، 1385: سینها و مکرجی²، 1990؛ گاتمن³، 1993؛ دورانا⁴ 1997). نارضایتی و ناسازگاری هم مفاهیمی هستند که با تعارض رابطه دارند بدین معنی که با افزایش تعارض در ارتباط‌های زوجی ناسازگاری افزایش یافته و نارضایتی بیشتری حاصل می‌شود. به علاوه این مشکلات از مقدمات طلاق و جدایی محسوب می‌شود (برنشتاین، 2006). اگر در هر یک از عواملی که در سازگاری زناشویی تاثیر می‌گذارند مشکل جدی بوجود آید ناسازگاری روی می‌دهد (اسپراکوفسکی و آکسل سون، 1984). وجود ناسازگاری در روابط همسران به دشوار شدن وظایف والدینی، کاهش میزان سلامت جسمانی و بهداشت روانی همسران، کم شدن میزان رضایت از زندگی، احساس تنهایی بیشتر و اشکال در روابط اجتماعی می‌انجامد (نیولون⁵، 2000). شفرت و اسپوارز⁶ (2010) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین توقع و کناره‌گیری همسران در طول تعارض با سلامت ذهنی⁷ پرداختند. توقع و کناره‌گیری به صورت ترکیبی در الگوی توقع کناره‌گیری و هم‌چنین بصورت جداگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار

¹ -Markowski & Green Wood

² -Sinha & Mackerjee

³ -Gottman

⁴ - Durana

⁵ -Niolon

⁶ -Siffert & Schwarz

⁷ -subjective well-being

گرفت. نتایج نشان داد رفتار ناسازگارانه فردی غیر مستقیم به طور مستقیم با سلامت ذهنی زن و شوهر از طریق نقش واسطه‌ای رضایت زناشویی در ارتباط است.

گل پرور و همکاران (1390) در پژوهشی که با هدف بررسی نقش ویژگی‌های روانی - شخصیتی زوج‌های ناسازگار در ایران (اصفهان) و کانادا (تورنتو) در سازگاری زناشویی آن‌ها انجام دادند، نشان دادند از بین کلیه ویژگی‌ها، ناسازگاری خانوادگی و افکار گزند و آسیب، در نمونه ایرانی و در نمونه کانادایی فقط ناسازگاری خانوادگی قادر به پیش بینی سازگاری زناشویی هستند. نگاهی به برخی مطالعات انجام شده، نشان می‌دهد که پژوهش درباره تعارض زناشویی به طور گسترده‌ای مضمون تعارض (یک رویکرد مسئله مدار) و فرآیندهای مدیریت تعارض که شامل سبک‌ها، راهبردها و روش‌هاست را بررسی کرده است (کنری و همکاران¹، 1995). تحقیق بر روی تعارض زناشویی اغلب به دنبال این است که چگونه تعارض، فرآیندهای مدیریت، پیامدهای ارتباطی، طلاق و میزان رضایت را تحت تاثیر قرار می‌دهد (گاتمن، 1994) و کمتر پژوهشی تناقض‌های استدلالی را در کنار تعارض‌ها مورد بررسی قرار داده است. لذا با توجه به این‌که وجود مشکلات زناشویی، می‌تواند باعث ناسازگاری‌هایی در زندگی افراد شده و به اعضای خانواده آسیب برساند و تعارض‌های زناشویی و تناقض‌های استدلالی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند موجب آسیب به روابط زناشویی شوند، بر آن شدیم این پژوهش را با هدف پاسخگویی به این سوال انجام دهیم که چه رابطه‌ای بین تعارض و تناقض‌های استدلالی در روابط زناشویی زوجین سازگار و دارای ناسازگاری شهر اردبیل وجود دارد.

¹ - Canary et, al

1-3- ضرورت و اهمیت پژوهش:

خانواده یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است که دارای نقش‌ها و وظایف متعددی نظیر تامین نیازهای عاطفی و روانی، تربیت اجتماعی فرزندان، حمایت از کودکان و کهنسالان و پشتیبانی مادی و اجتماعی از اعضای خود است (سگالن¹، 1375). در این بین مشکلات زناشویی می‌تواند باعث ناسازگاری‌هایی در زندگی افراد شود و به اعضای خانواده آسیب برساند. ارتباط متقابل میان همسران در زندگی مشترک، رابطه‌ای نزدیک و تنگاتنگ است به نحوی که نه فقط شادی‌ها، فضائل و کمالات آن‌ها می‌تواند به یکدیگر سرایت کند، بلکه ناراحتی، غم و اندوه و آشفتگی‌های رفتاری و عاطفی آن‌ها، می‌تواند به راحتی به طرف مقابل سرایت کند. ضمناً ما شاهد این هستیم که همه ساله رقمی بین 13 تا 17 درصد طلاق در کشور ما افزایش پیدا می‌کند. آنچه که مشهود است این است که روال حاکم بر روابط همسران در بعضی زمینه‌ها، کارآمد، موثر و سازنده نیست (کاوه، 1386). هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند ادعا کند سالم است، اگر از خانواده‌هایی سالم برخوردار نباشد. هیچ یک از آسیب‌های اجتماعی نیست که فارغ از تاثیر خانواده پدید آید. در حقیقت حفظ و تداوم بقای خانواده در گرو سلامت رابطه بین زن و شوهر است. لذا کسب دانش بیشتر در رابطه با عواملی که شاید بالقوه، خانواده را در معرض نابسامانی قرار می‌دهد، باعث کاهش اختلافات زناشویی و طلاق گردد. نیز با توجه به این‌که کمتر پژوهشی تناقض‌های استدلالی را در کنار تعارض‌ها مورد بررسی قرار داده است و با توجه به فقدان این قبیل مطالعه در کشور، انجام چنین پژوهشی ضروری به نظر می‌رسد.

¹ -Segalen

1-4-4- اهداف پژوهش

1-4-1- اهداف کلی

تعیین سهم هر یک از انواع تناقض استدلالی در پیش بینی درجه ناسازگاری زوجین سازگار و ناسازگار.

تعیین رابطه بین میزان تعارض و تناقض در زوجین سازگار و ناسازگار.

تعیین رابطه بین انواع تعارض و تناقض در زوجین سازگار و ناسازگار.

1-4-2- اهداف جزئی

تعیین سهم هر یک از انواع تناقض استدلالی در پیش بینی درجه ناسازگاری زوجین سازگار.

تعیین سهم هر یک از انواع تناقض استدلالی در پیش بینی درجه ناسازگاری زوجین ناسازگار.

تعیین رابطه بین میزان تعارض و تناقض در زوجین سازگار.

تعیین رابطه بین میزان تعارض و تناقض در زوجین ناسازگار.

تعیین رابطه بین انواع تعارض و تناقض در زوجین سازگار.

تعیین رابطه بین انواع تعارض و تناقض در زوجین ناسازگار.

1-5-5-سوالهای پژوهش

1- سهم هر یک از انواع تناقض استدلالی در پیش بینی درجه ناسازگاری زوجین سازگار چقدر است؟

2- سهم هر یک از انواع تناقض در پیش بینی درجه ناسازگاری زوجین ناسازگار چقدر است؟

3- چه رابطه ای بین میزان تعارض و تناقض در زوجین سازگار وجود دارد؟

4- چه رابطه ای بین میزان تعارض و تناقض در زوجین ناسازگار وجود دارد؟